

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo

Qeveria -Vlada - Government

***Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural - Ministarstvo Poljoprivrede,
Šumarstva i Ruralnog Razvoja - Ministry of Agriculture, Forestry And Rural
Development***

Duke u bazuar në nenin 1.3 pika (d) të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2001/19 të datës 13 shtator 2001 Mbi Degën e Ekzekutivit të Institucioneve të Përkohshme të Vetëqeverisjes në Kosovë, dhe nenin 12 paragrafi 2 pika 5 dhe neni 20 pika 2 dhe 5 të Ligjit Nr. 2003/5 për farëra të dt. 15 Prill 2003, Ministri i Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural,

Nxjerr sa vijon:

UDHËZIM ADMINISTRATIV NR.12/2008

Për testimin e Vlerave Kultivuese Përdoruese –VKP të Kultivarëve të Patates

Neni 1

Qëllimi

1.1 Me këtë udhëzim administrativ përcaktohet mënyra e hulumtimit të kultivarëve të patates në fushat testuese dhe laboratorë, përpunimi i të dhënave statistikore me qëllim të njohjes dhe pranimit të kultivarëve në Listën e Lejuar të Kosovës.

1.2. Me hulumtimin e kultivarëve në fushat testuese dhe laboratorë përcaktohet vlera kultivuese dhe përdoruese -VKP e kultivarëve siç janë: rendimenti i tuberëve, numri i tuberëve për bimë, qëndrueshmëria ndaj sëmundjeve dhe dëmtuesve etj.

Neni 2

Përkufizimet

Termat e përdorura në këtë udhëzim administrativ kanë këto domethënie:

- “**autoritet kompetent**” nënkupton Departamentin e Prodhimit dhe Mbrojtjes së Bimëve;
- “**inspektor fitosanitar për farë**” nënkupton inspektorin e autorizuar nga ana e autoritetit kompetent për inspektim;
- “**institucioni i autorizuar**” nënkupton institucionin e autorizuar nga Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural;
- “**VKP**” nënkupton vlerën kultivuese dhe përdoruese të varieteteve për testim;
- “**ISTA**” nënkupton institucionin ndërkombëtar për testimin e farës;
- “**OECD**” nënkupton Organizatën për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim.

Neni 3

Kërkesa për testimin e kultivarëve të patates duhet t'i parashtrihen Departamentit të Prodhimit dhe Mbrojtjes së Bimëve -Seksionit të Farës, deri më:

- a) 1 mars të vitit vijues,
- b) sasia e nevojshme e farës duhet depozituar në DPMB-Seksionit të Farës deri me 15 mars.

Neni 4

Hulumtimi i kultivarëve në fushat testuese zgjatë dy vite të cilat kryhen nga institucioni i autorizuar nga Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural.

Neni 5

5.1 Për çdo vit të hulumtimit parashtruesi i kërkesës do t'i vej në dispozicion sasi të caktuara të farës në afatet e caktuara kohore si:

Grupi	Sasia e nevojshme e farës	Afati
kultivar të hershëm	300 tuber	15 mars
kultivar të vonshëm	300 tuber	

5.2. Fara e kultivarëve duke përfshirë edhe kultivarët standard dorëzohen në DPMB-Seksionin e Farës në gjendje të pa trajtuar me pesticide. Institucioni i autorizuar për testim është i obliguar të kryej trajtimin e farës të gjithë kultivarëve me pesticide të njëjta duke përfshirë edhe kultivarët standard.

5.3. Kualiteti i farës duhet t'i përgjigjet dispozitave të këtij udhëzimi administrativ sa i përket kërkesave bazë për kualitet, paketim dhe deklarim të farës së kulturave bujqësore - Udhëzimi Administrativ Nr.06/ 2003 Për tregtimin me farën e patateve në Kosovë të dt. 13.11.2003.

Neni 6

Hulumtimi i kultivarëve bëhet në fushat testuese në rajone me veçori të ndryshme klimatike dhe pedologjike.

Neni 7

Hulumtimet në fushat testuese

Eksperimentet në fushat testuese vendosen sipas planit më të përshtatshëm eksperimental duke marrë në konsideratë numrin e kultivarëve të paraqitura për hulumtime, me qëllim të vlerësimit sa më të mirë të tyre.

Neni 8

Madhësia e ngastrave eksperimentale do të jetë 11.2 m², të cilën e përbëjnë 4 rende me nga 40 bimë për parcelë. Për llogaritje, shërbejnë dy rendet e mesit që sipërfaqja llogaritet të jetë 5,6 m². Distanca në mes ngastrave brenda përsëritjeve do të jetë 2m.

Neni 9

Tuberët për mbjellje duhen të janë të madhësisë 35-55 mm, ndërsa mbjellja duhet të kryhet në kushte optimale. Kultivari standard është ai më i njohuri në vendin tonë, i cili për nga vetit e tija biologjike dhe ekonomike ka vlerën më të lartë për qëllimin për të

cilën testohen kultivari i ri. Kultivarin standard e përcakton organi kompetent për krahasimin e kultivarëve të kulturave lavërtarie.

Neni 10

Parashtruesi i kërkesës ka të drejtë që gjatë periudhës së vegetacionit t'i vizitoj fushat testuese dhe të informohet për fushat testuese dhe për kultivarin standard.

Neni 11

Vrojtimet gjatë vegetacionit

11.1 Gjatë vegetacionit përcaktohen këto të dhëna:

- a) data e mbjelljes dhe mbirjes,
- b) numri i bimëve në parcelën eksperimentale 14 ditë pas mbirjes,
- c) evidentimi i fazave të zhvillimit të bimëve -lulëzimi, formimi i tuberëve, etj.,
- d) data e pjekjes teknologjike,
- e) data e pjekjes fiziologjike,
- f) data e nxjerrjes.

11.2 Shkallët për vrojtime dhe mënyra e vlerësimit nga paragrafi (1) i këtij neni do të përcaktohen me udhëzimin për vrojtime gjatë vegetacionit.

Neni 12

Në të gjitha fushat testuese kryhet mbrojtja nga dëmtuesit dhe barojat e këqija me preparate - pesticide adekuate sipas praktikave të rëndomta prodhuese.

Neni 13

13.1 Me qëllim të përcjelljes së rezistencës respektivisht qëndrueshmërisë së kultivarëve ndaj sëmundjeve më të rëndësishme në Kosovë në kushtet natyrore të infeksionit gjatë hulumtimit të kultivarëve përcillet shfaqja dhe vlerësohet intensiteti i prekjës nga këto sëmundje dhe dëmtues si:

- a) Sëmundjet virusale - PLRV, PVY, PVA, PVX, PVS dhe PVM,
- b) Vrugu i patates - *Phytophthora infestans*-
- c) Njolloosja e zezë e gjetheve të patates - *Alternaria solani*
- d) Këmba e bardhë -*Rhizoctonia solani*
- e) Zgjeba e patates -*Streptomyces scabies*
- f) *Erwinia* -*Erwinia* spp)

13.2 Nëse vërehet shfaqja e sëmundjeve dhe dëmtuesve tjerë, duhet shënuar kohën e shfaqjes dhe intensitetin e sulmit, e sipas nevojës edhe përqindjen e dëmtimit përkatësisht zvogëlimin e rendimentit.

13.3 Intensiteti i sulmit të sëmundjes vlerësohet nga eksperti i institucionit përgjegjës testues në të gjitha ngastrat testuese sipas shkallës së caktuar e cila do të përcaktohet me udhëzimin për vrojtimet gjatë vegetacionit.

Neni 14

Nxjerrja e patateve nga fushat testuese behet në atë moment kur masa vegetative është tharë në tërësi. Gjatë nxjerrjes caktohet numri i tuberëve për bimë, gjendja shëndetësore e tuberëve, madhësia e tyre, sipas fraksioneve të rendimentit parcelës dhe rendimentit për hektar.

Neni 15

Hulumtimet në Laborator

Analizat kimike-teknologjike kryhen në laboratorë pas secilit vit të testimit. Mostra për analizë duhet të jetë 5 kg e marrë nga tri parcelat testuese.

Neni 16

Analizat e kokrrës së patates caktohen për:

- a) materien e thatë,
- b) përbërjen e amidonit,
- c) përmbajtja e sheqerit të redukuar.

Neni 17

Analiza statistikore e rezultateve të hulumtimeve testuese

Për analizën statistikore të rezultateve të fushave testuese përdoret analiza e varijsansës dhe testet përkatëse për testimin e varijsansës në mes të vlerave mesatare - F-testi, t-testi, me $P=0.05$ dhe $P=0.01$. Të dhënat përpunohen sipas lokaliteteve dhe viteve të hulumtimit, si dhe kalkulohet koeficienti i variacionit.

Neni 18

Përmes Analizës së varijsansës përpunohen veçoritë: rendimenti i tuberëve, kurse veçoritë tjera relevante për njohje tregohen me vlerat mesatare, vargut maksimal- minimal dhe tjera mesatare, varësisht nga natyra e të dhënave në dispozicion.

Neni 19

Rezultatet e hulumtimit

Rezultatet periodike, vjetore dhe përfundimtare dy vjeçare të hulumtimit nga fushat testuese dhe laboratorike, varësisht nga lloji i kulturës bujqësore i prezantohen Seksionit të Farës.

Neni 20

Publikimi

Rezultatet e hulumtimit nga fushat testuese dhe laboratorike publikohen në Gazetën Zyrtare të Kosovës.

Neni 21

Hyrja në fuqi

Ky udhëzim administrativ hynë në fuqi ditën nënshkrimit.

Prishtinë, më 20.03.2008

Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural
Ministri,
Idriz Vehapi
